

น้อมรำลึกราชภัฏโคราช 100 ปี สดุดีองค์ราชัน: การพัฒนานวัตกรรมทางวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมคุณค่าทางประวัติศาสตร์¹

Remembering Rajabhat Korat's 100th Anniversary in Honor of His Majesty the King: Cultural Innovation Development Enhancing Historical Values

นวลรวี กระจ่างทอง²

Nualravee Krataitong³

(Received: 17 May 2024; Revised: 7 December 2024; Accepted: 18 December 2024)

บทคัดย่อ

นวัตกรรมทางวัฒนธรรมนับเป็นการสื่อสารได้หลากหลายมิติ บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนานวัตกรรมทางวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมคุณค่าทางประวัติศาสตร์ในวาระมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาครบรอบ 100 ปี โดยใช้รูปแบบของการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยการศึกษาเอกสารทางวิชาการ การสัมภาษณ์ การจัดสนทนากลุ่มขนาดเล็ก วิเคราะห์เนื้อหาพร้อมทั้งหลักการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ สู่การประเมินผลงานจากผู้ทรงคุณวุฒิ การถ่ายทอดและการเผยแพร่ผลงาน

ผลการวิจัยพบว่า พัฒนาการของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาแบ่งออกเป็น 5 ระยะ การสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์มี 7 องค์ประกอบ ได้้นวัตกรรมทางวัฒนธรรมการแสดงทางนาฏศิลป์ชุด “น้อมรำลึกราชภัฏโคราช 100 ปี สดุดีองค์ราชัน” ดังนี้ 1. รูปแบบการแสดงแบ่งออกเป็น 3 ช่วง ได้แก่ ช่วงที่ 1 กำเนิดสู่วาระครบรอบ 100 ปี ช่วงที่ 2 อดีตลักษณะ ช่วงที่ 3 คนของพระราชชา ข้าของแผ่นดิน 2. ออกแบบลีลาท่ารำ จากท่ารำนาฏศิลป์พื้นบ้านโคราช นาฏศิลป์พื้นบ้านอีสานและนาฏศิลป์ไทย 3. ออกแบบเครื่องแต่งกาย ผสมผสานรูปแบบพื้นบ้านโคราชและนาฏศิลป์ไทย โดยเน้นการใช้โทนสีเขียว สีเหลือง อันเป็นสีประจำมหาวิทยาลัย 4. ดนตรีประกอบการแสดง ใช้รูปแบบดนตรีพื้นบ้านโคราชประยุกต์ 5. พื้นที่ในการแสดง มีการแปรแถวที่มีความหลากหลาย 6. อุปกรณ์ประกอบการแสดง ใช้ช่อดอกราชพฤกษ์ (ดอกคูณ) เพื่อสื่อถึงอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา 7. คัดเลือกนักแสดงที่มีความสามารถทางนาฏศิลป์ไทยและนาฏศิลป์พื้นบ้าน โดยใช้นักแสดงหญิง จำนวน 10 คน ทั้งนี้ได้รับการประเมินผลงานสร้างสรรค์จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 24 คน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.70

คำสำคัญ: นวัตกรรมทางวัฒนธรรม, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, น้อมรำลึกราชภัฏโคราช 100 ปี สดุดีองค์ราชัน

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย เรื่อง “การพัฒนานวัตกรรมทางวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ในวาระมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ครบรอบ 100 ปี” ในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา พ.ศ. 2567

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์ประจำโปรแกรมวิชานาฏศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

³ Assistant Professor Dr., Lecturer at Thai Classical Dance Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Ratchasima Rajabhat University

* Corresponding author, E-mail: nualravee@hotmail.com

Abstract

Cultural innovation serves as a multidimensional means of communication. This study aims to develop cultural innovations that enhance historical values in the celebration of Nakhon Ratchasima Rajabhat University's 100th anniversary. A qualitative research method was employed. The instruments used were academic document reviews, interviews, and focus group discussions. Data was analyzed using content analysis with principles of creative research, expert evaluations, convey information, and publications.

The research findings reveal that the development of Nakhon Ratchasima Rajabhat University can be divided into five phases. The creative process in performing arts titled "Remembering Rajabhat Korat's 100th Anniversary in Honor of His Majesty the King" involves seven components of cultural innovation, consisting of: 1) Performance format divided into three sections: Section 1 - The Birth of the 100th Anniversary; Section 2 - Identity; Section 3 - The People of the King, the Serve of the Nation. 2) Movements design is based on traditional Korat folk dance movements, Isan folk dance, and Thai classical dance. 3) Costume design uses a blend of traditional Korat styles and classical dance, emphasizing the use of green and yellow, which are the university's colors. 4) Performance music utilizes an adapted format of Korat folk music. 5) Performance area features various formations. 6) Performance props include bouquets of golden shower flowers (*Cassia fistula*) to symbolize the University. 7) Selection of performers involves 10 skillful females in Thai classical dance and folk dance. Furthermore, this creative work was evaluated by 24 experts with an average score of 4.70.

Keywords: Cultural Innovation, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Remembering Rajabhat Korat's 100th Anniversary in Honor of His Majesty the King

บทนำ

การศึกษาคือรากฐานของการพัฒนาชีวิตและการพัฒนาประเทศ อย่างไรก็ตามการศึกษาเพื่อการพัฒนาประเทศจะเป็นไปในทิศทางใดนั้น ยังคงต้องขึ้นอยู่กับบริบททางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมอันจะเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนความเป็นชาติให้ดำรงต่อไป (Luangtongkum, 2017, p. 1)

การพัฒนาการศึกษาของไทยจึงมีความสำคัญมาก ดังจะเห็นได้จากแนวทางการการปฏิรูปการศึกษาไทย นับตั้งแต่ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4) พบว่า บริบทของสังคมไทยเริ่มเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงไปสู่ภาวะทันสมัย (Modernization) โดยช่วงของยุคปฏิรูปประเทศ ได้มีการส่งบุตรหลานในราชสำนักและผู้อภิบาลไปศึกษาวิชาจากประเทศตะวันตก ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) เป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นผลิตคนสำหรับป้อนระบบราชการสมัยใหม่ ซึ่งบุคคลกลุ่มแรกที่ได้รับการศึกษา คือ กลุ่มชั้นเจ้านายและขุนนางระดับสูง นับเป็นการปฏิรูปการศึกษาครั้งแรกของไทยที่จัดการศึกษาตามแบบตะวันตก (Luangtongkum, 2017, p. 3) สอดคล้องกับ Hemnil

(2016, p. 125) กล่าวว่า ประเทศไทยเริ่มมีการจัดตั้งสถานศึกษาหรือโรงเรียนที่กระจายตามหัวเมืองต่าง ๆ ทำให้ราษฎรเริ่มมีโอกาสได้รับการศึกษามากขึ้น ซึ่งช่วงแรกของการขยายตัวทางการศึกษา ปรากฏว่าราษฎรส่วนใหญ่เกิดค่านิยมในการเข้ารับการศึกษา โดยมีเป้าหมายที่สำคัญคือเพื่อเป็นบันไดสู่การเข้ารับราชการ จนเกิดการละเลยที่จะศึกษาทางด้านการประกอบวิชาชีพอื่น ๆ แต่ในช่วงปลายรัชกาลเริ่มเล็งเห็นถึงปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต จึงตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาวิชาชีพมากยิ่งขึ้นและถือเป็นนโยบายหลักในการจัดการศึกษาในระยะเวลาต่อมา

ในสมัยรัชกาลที่ 6 การศึกษาไทยได้เจริญขึ้นมาก ดังจะเห็นได้จากการออกพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2464 ซึ่งพระราชบัญญัติดังกล่าวถือเป็นตัวขับเคลื่อนส่วนหนึ่งที่ทำให้การจัดการศึกษาประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับข้อมูลที่ปรากฏในเอกสารประวัติมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา กล่าวว่า “ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการประถมศึกษา เมื่อวันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2464 ซึ่งมีผลบังคับตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2464 มีสาระสำคัญคือ บังคับให้เด็กทุกคนที่มีอายุ 7 ปีบริบูรณ์ ต้องเรียนหนังสืออยู่ในโรงเรียนจนอายุ 14 ปี บริบูรณ์ โดยไม่เสียค่าเล่าเรียน กระทรวงธรรมการจึงมีนโยบายให้ทุกมณฑลจัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูขึ้น (Collect and compile documents on the history board of Nakhon Ratchasima Rajabhat University, 2007, p. 16)

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา นับเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ศูนย์กลางการศึกษาของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีประวัติความเป็นมาและพัฒนาการที่ยาวนาน จากการศึกษาพบว่า มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา มีต้นกำเนิดจาก “โรงเรียนฝึกหัดครูมูลกสิกรรม ประจำมณฑลนครราชสีมา” ซึ่งกระทรวงธรรมการได้จัดตั้งขึ้น เมื่อปี พ.ศ. 2466 ที่ข้างวัดโพธิ์ ตำบลโพธิ์กลาง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เพื่อสอดรับพระบรมราโชบายของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ในการประกาศใช้พระราชบัญญัติการประถมศึกษาดังกล่าว ระยะเวลาใน พ.ศ. 2502 ได้รับการยกฐานะเป็น “วิทยาลัยครูนครราชสีมา” จวบจนในปี พ.ศ. 2537 เปลี่ยนแปลงฐานะเป็น “สถาบันราชภัฏนครราชสีมา” สามารถเปิดสอนระดับที่สูงกว่าปริญญาตรี และการพัฒนาในช่วงปลายได้รับการยกฐานะเป็น “มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา” ในปี พ.ศ. 2547

จากความสำคัญทางประวัติศาสตร์สู่พัฒนาการของมหาวิทยาลัยในวาระครบรอบ 100 ปี ในปี พ.ศ. 2566 นี้ อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา กล่าวว่า “ทางมหาวิทยาลัยต้องการที่จะสื่อสารประชาสัมพันธ์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความสำคัญของมหาวิทยาลัย ให้ประชาชนชาวจังหวัดนครราชสีมา ทั้งศิษย์เก่า ศิษย์ปัจจุบัน รวมถึงบุคลากรทุกท่าน ได้ร่วมแสดงความยินดี แสดงพลังความรักความสามัคคี และเห็นถึงพัฒนาการที่ยิ่งใหญ่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยของชุมชนโคราช จึงได้ดำเนินการบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เพื่อที่จะร่วมเฉลิมฉลอง สร้างความสำนึก

และสร้างประวัติศาสตร์ร่วมกันในการจัดงาน 100 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา 1 ศตวรรษแห่งความภาคภูมิใจ อย่างสมเกียรติต่อไป” (Naowanondha, personal communication, October 1, 2022)

ดังจะเห็นได้จากงานสำคัญในระดับประเทศ ในการประชุมผู้นำเขตเศรษฐกิจเอเปค APEC 2022 ครั้งที่ 29 ว่าด้วยเศรษฐกิจ BCG ซึ่งเป็นการวางรากฐานให้เอเปคมีทิศทางการทำงานด้านความยั่งยืนอย่างเป็นระบบ (APEC 2022 Thailand, 2022) ในฐานะที่ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพ การดำเนินงานในส่วนของการต้อนรับผู้นำทางเศรษฐกิจจากนานาประเทศ “Soft Power” ศิลปะและวัฒนธรรมไทย อาทิ การจัดสถานที่รูปแบบเมนูอาหาร การแต่งกาย การแสดงดนตรี และการแสดงทางนาฏศิลป์ได้ถูกนำมาจัดแสดงให้เป็นที่ประจักษ์ต่อสายตาชาวโลก เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ การสื่อสารทางวัฒนธรรมไทยได้อย่างดีที่สุด

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเกิดความตระหนักถึงคุณค่าของศิลปะการแสดงทางนาฏศิลป์ จึงต้องการร่วมสืบสาน สร้างสรรค์ คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม นำภูมิปัญญาท้องถิ่นโคราช มาถ่ายทอดเรื่องราวความสำคัญของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ในวาระครบรอบ 100 ปี ในปี พ.ศ. 2566 นี้ เพื่อแสดงถึงการน้อมรำลึกถึงพระมหากษัตริย์คุณของในหลวงรัชกาลที่ 9 และรัชกาลที่ 10 ที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานตราสัญลักษณ์ประจำมหาวิทยาลัย รูปพระราชลัญจกรประจำพระองค์รัชกาลที่ 9 และทรงสนับสนุนพระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ในการดำเนินงานมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น อีกทั้งทรงห่วงใยในกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏตลอดมา พร้อมทั้งถ่ายทอดเรื่องราวประวัติความเป็นมา พัฒนาการของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จากอดีต สู่ปัจจุบัน เพื่อให้เยาวชน นักศึกษา คณาจารย์ และประชาชนทั่วไป ต่างทราบถึงความสำคัญนี้

ผลจากการดำเนินงาน ในการวิจัยเรื่อง “การพัฒนานวัตกรรมทางวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ในวาระมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ครบรอบ 100 ปี” ได้แก่ ผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ชุด “น้อมรำลึกราชภัฏโคราช 100 ปี สดุดีองค์ราชัน” เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลความสำคัญทางประวัติศาสตร์ พัฒนาการของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จากอดีตสู่ปัจจุบัน นับเป็นชุดการแสดงการบริการทางวัฒนธรรมของมหาวิทยาลัย (Culture Service) โดยนำภูมิปัญญาท้องถิ่นโคราช มาร่วมเป็นแนวคิดในการสร้างสรรค์ ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการผลักดัน “Soft Power” ด้วยการนำทุนทางวัฒนธรรมมาต่อยอดพัฒนาสร้างสรรค์ (Creative Culture) จึงได้สร้างสรรค์นวัตกรรมทางวัฒนธรรมเป็นสื่อกลางในการสร้างความร่วมมือ ความรักความสามัคคีขององค์กร คณาจารย์ นักศึกษา รวมทั้งประชาชนทั่วไป โดยใช้รูปแบบกระบวนการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ (Creative Research) อันเป็นแนวทางในการถ่ายทอดองค์ความรู้ เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา อีกทั้งเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยใช้มิติทางวัฒนธรรมเป็นตัวขับเคลื่อน คณาจารย์ นักศึกษา และบุคลากร ให้มีความสำคัญในการเคารพและสำนึกต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ เกิดความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าในสถาบันการศึกษา เพื่อสร้างความร่วมมือด้วยความรักความสามัคคี

ที่ตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ของตน สามารถอนุรักษ์ฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา และอัตลักษณ์ท้องถิ่น โคราชได้อย่างยั่งยืนสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
2. เพื่อสร้างสรรค์การแสดงนาฏศิลป์ ชุด “น้อมรำลึกราชภัฏโคราช 100 ปี สดุดีองค์ราชัน”

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัย เรื่อง “การพัฒนานวัตกรรมทางวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมคุณค่าทางประวัติศาสตร์ในวาระมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ครบรอบ 100 ปี” เป็นรูปแบบของงานวิจัยเชิงสร้างสรรค์ (Creative Research) โดยใช้การวิเคราะห์และสรุปข้อมูลจากการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในการเก็บข้อมูล โดยมีวิธีดำเนินงานวิจัย 6 ขั้นตอน 1. การศึกษาข้อมูลขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยการศึกษาจากเอกสารทางวิชาการ การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ การสนทนากลุ่ม 2. การวิเคราะห์ข้อมูล 3. การสร้างสรรค์ผลงาน 4. การประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ 5. การพัฒนาชุดการแสดงสมบูรณ์ 6. การถ่ายทอดผลงานสร้างสรรค์และการเผยแพร่ผลงาน

ผู้วิจัยดำเนินการยื่นการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา โดยผ่านเลขที่ใบรับรอง HE-024-2566 เพื่อเป็นการดำเนินงานวิจัยได้ตรงตามระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยกำหนดประชากรกลุ่มเป้าหมาย (Target population) ด้วยวิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) ตามลักษณะและคุณสมบัติของแต่ละกลุ่ม และแบบสมัครใจ (Volunteer sampling) โดยจำแนกออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้ให้ข้อมูลบริบทมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จำนวน 15 คน กลุ่มที่ 2 ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างสรรค์ผลงานเป็นผู้ที่มีเชี่ยวชาญทางนาฏศิลป์และศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 19 คน และกลุ่มที่ 3 ผู้ร่วมปฏิบัติการทางนาฏศิลป์ คัดเลือกนักศึกษาผู้มีความสามารถในการปฏิบัติทักษะทางนาฏศิลป์ จำนวน 10 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง (Structured interview form) แบบปลายเปิด โดยมีแนวประเด็นบริบทมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาและข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ ชุด “น้อมรำลึกราชภัฏโคราช 100 ปี สดุดีองค์ราชัน” ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน เพื่อพิจารณารูปแบบนวัตกรรมสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม 1. รูปแบบการแสดง 2. ลีลาท่ารำ 3. ดนตรีประกอบการแสดง 4. เครื่องแต่งกาย 5. พื้นที่ในการแสดง 6. นักแสดง 7. อุปกรณ์ประกอบการแสดง จากนั้นนำผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์หา

ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ตรวจสอบด้วยเทคนิค IOC (Index of Items Objective Congruence) ผลรวมคะแนนค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC = 2.86 โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.80 -1.00 ผู้วิจัยได้ปรับปรุงเครื่องมือการวิจัยตามข้อเสนอแนะและนำไปใช้เก็บข้อมูลในการวิจัย เรื่อง “การพัฒนานวัตกรรมทางวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ในวาระมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ครบรอบ 100 ปี” ต่อไป

วิธีการเก็บข้อมูล

จากการศึกษาข้อมูลเชิงเอกสารทางวิชาการ การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ การสนทนากลุ่ม รวมไปถึงประสบการณ์ส่วนตัวในการสร้างสรรค์งานของผู้วิจัย โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จำแนกเนื้อหาตามประเด็นหลักในวัตถุประสงค์การวิจัย ได้แก่ บริบทมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา รวมถึงอัตลักษณ์สำคัญของมหาวิทยาลัย ประกอบกับรูปแบบการแสดงทั้ง 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. รูปแบบการแสดง 2. ลีลาท่ารำ 3. เครื่องแต่งกาย 4. ดนตรีประกอบการแสดง 5. พื้นที่ในการแสดง 6. อุปกรณ์ประกอบการแสดง 7. นักแสดง วิเคราะห์ข้อมูลตามหลักแนวคิดทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ ทฤษฎีทางนาฏศิลป์ แนวคิดการสร้างสร้งงานนาฏศิลป์พื้นบ้านประยุกต์ ทฤษฎีทางดนตรี ทฤษฎีทางศิลปะ ทฤษฎีสี่ สุนทรียศาสตร์ สัตววิทยา ประกอบกับแนวคิดของผู้เชี่ยวชาญในศาสตร์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ศึกษาและสรุปผลในรูปแบบพรรณนา เพื่อนำมาสู่แนวคิดในการพัฒนานวัตกรรมทางวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ในวาระมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ครบรอบ 100 ปี ในการแสดงทางนาฏศิลป์ชุด “น้อมรำลึกราชภัฏโคราช 100 ปี สดุดีองค์ราชัน” ผ่านกระบวนการวิจัยเชิงสร้างสรรค์

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการวิจัย 1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา 2. เพื่อสร้างสรรค์นาฏศิลป์ชุด “น้อมรำลึกราชภัฏโคราช 100 ปี สดุดีองค์ราชัน” โดยสรุปผลการวิจัย ตามลำดับดังนี้

1. ความเป็นมาของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมามหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ผู้วิจัยสรุปพัฒนาการการก่อตั้งมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จากอดีตสู่ปัจจุบัน แบ่งเป็นระยะ 5 ดังนี้

ระยะที่ 1 ต้นกำเนิดของมหาวิทยาลัย ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการประถมศึกษา เมื่อวันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2464 ซึ่งมี

ผลบังคับตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2464 มีสาระสำคัญคือ บังคับให้เด็กทุกคนที่มีอายุ 7 ปีบริบูรณ์ ต้องเรียนหนังสืออยู่ในโรงเรียนจนอายุ 14 ปี บริบูรณ์ โดยไม่เสียค่าเล่าเรียน กระทรวงธรรมการจึงมีนโยบายให้ทุกมณฑล จัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูขึ้น มณฑลนครราชสีมา ได้ทำการจัดหาที่ดินและจัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูขึ้น และจากข้อมูลทะเบียนนักเรียนเล่ม 1 ของโรงเรียนนี้ ซึ่งเริ่มใช้ตั้งแต่วันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ. 2466 มีนักเรียนเข้าเรียนในปี พ.ศ. 2466 จำนวน 26 คน นับเป็นจุดเริ่มต้นของพัฒนาการ ในการก่อตั้งจากโรงเรียนสู่มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาในปัจจุบัน

ระยะที่ 2 สมัยเป็นโรงเรียนฝึกหัดครู (พ.ศ. 2466 - 2501) มณฑลนครราชสีมาได้ก่อตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูขึ้น มีชื่อเรียกว่า “โรงเรียนฝึกหัดครูมูลสิกกรรม” โดยมีการปรับเปลี่ยนชื่อโรงเรียนตามความเหมาะสมของสถานที่และหลักสูตรที่ได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ โรงเรียนฝึกหัดครูมูลสิกกรรมประจำมณฑลนครราชสีมา, โรงเรียนฝึกหัดครูประกาศนียบัตร จังหวัดนครราชสีมา, โรงเรียนฝึกหัดครูโนนวัด, โรงเรียนฝึกหัดครูโนนสูง จบจนเมื่อวันที่ 10 กันยายน พ.ศ. 2490 ได้เปลี่ยนชื่อเป็น “โรงเรียนฝึกหัดครูนครราชสีมา” เนื่องจากการย้ายกลับเข้ามาอยู่ในอำเภอเมืองนครราชสีมา และในวันที่ 1 กันยายน 2491 ได้ย้ายเข้ามาเรียนที่ตั้งใหม่ คือ บริเวณถนนสุรนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นที่ตั้งมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาในปัจจุบัน

ระยะที่ 3 สมัยเป็นวิทยาลัยครู (พ.ศ. 2502 - 2535) ในปี พ.ศ. 2502 ได้รับการยกฐานะจากโรงเรียนฝึกหัดครูเป็นวิทยาลัยครู ส่งผลให้สามารถเปิดสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาระดับสูง (ป.กศ.ชั้นสูง) และมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พ.ศ. 2518 ทำให้วิทยาลัยครูสามารถเปิดสอนถึงระดับปริญญาตรี ส่งผลให้วิทยาลัยครู เป็นหลักในการผลิตบัณฑิตครู ซึ่งมีความสำคัญในการพัฒนาศักยภาพบุคคลเป็นสำคัญ ในปี พ.ศ. 2527 ได้มีพระราชบัญญัติวิทยาลัยครูฉบับที่ 2 ส่งผลให้วิทยาลัยครูผลิตบัณฑิตสาขาวิชาชีพอื่นที่ไม่ใช่วิชาชีพครูได้ วิทยาลัยครูนครราชสีมาจึงได้จัดตั้งคณะวิชาขึ้นจากเดิมรวมเป็น 4 คณะวิชาได้แก่ ได้แก่ 1. คณะวิชาครุศาสตร์ 2. คณะวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 3. คณะวิชาวิทยาศาสตร์ 4. คณะวิชาวิทยาการจัดการ การเปลี่ยนแปลงในระบบการศึกษาดังกล่าว เป็นจุดสำคัญทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ในการปฏิรูปการศึกษาในระยะต่อมา

ระยะที่ 4 สมัยเป็นสถาบันราชภัฏนครราชสีมา (พ.ศ. 2535 - 2546) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ รัชกาลที่ 9 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานนามวิทยาลัยครูว่า “สถาบันราชภัฏ” เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2535 สถาบันราชภัฏนครราชสีมาจึงเกิดความเปลี่ยนแปลงก้าวสำคัญอีกก้าวหนึ่ง ที่จะพัฒนาตัวเองไปสู่ความเป็นมหาวิทยาลัยอย่างเต็มรูปแบบ โดยเริ่มใช้พระราชบัญญัติสถาบันราชภัฏ เมื่อวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2538 เป็นต้นมา เกิดการปรับเปลี่ยนชื่อจากคณะวิชาเป็น “คณะ” เกิดการขยายโอกาสทางการศึกษา โดยมีการจัดการเรียนการสอนในระดับมหาบัณฑิตครั้งแรกในปี พ.ศ. 2541 นอกจากนี้เกิดการพัฒนาหลักสูตรในระดับปริญญาตรีขึ้นอีกหลากหลายวิชา วิสัยทัศน์ “การเติมเต็ม

คุณภาพ นำไปสู่ความเป็นเลิศ” นับเป็นทิศทางในการพัฒนาของสถาบันราชภัฏนครราชสีมา การเตรียมความพร้อมเพื่อที่จะนำพาสถาบันก้าวเข้าสู่มหาวิทยาลัยในอนาคตต่อไป (Saonanon, communication, November 8, 2023)

ระยะที่ 5 ก้าวสู่การเป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ถึงปัจจุบัน สถาบันราชภัฏนครราชสีมา ได้รับการยกฐานะเป็น “มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา” ในปี พ.ศ. 2547 มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 จากเหตุผลการประกาศใช้พระราชบัญญัติดังกล่าวสะท้อนถึงความคาดหวังที่มีต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏว่าให้เป็น “สถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น” มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ได้ดำเนินพันธกิจตามบทบาทภาระหน้าที่มาอย่างต่อเนื่อง ดังจะเห็นได้จากการมีการพัฒนาหลักสูตรเกิดคณะต่าง ๆ เพื่อพัฒนาบัณฑิตสู่ท้องถิ่นให้มีความหลากหลายทางวิชาชีพมากขึ้น ได้แก่ 1. คณะครุศาสตร์ 2. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 3. คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 4. คณะวิทยาการจัดการ 5. คณะสาธารณสุขศาสตร์ 6. คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม และ 7. คณะพยาบาลศาสตร์ บทบาทหน้าที่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาในปัจจุบัน ถือเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อท้องถิ่น มีบทบาทหน้าที่ในด้านการบริการทางการศึกษา เปิดหลักสูตรการสอนในระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก สายวิชาชีพครู สหวิชาชีพ รวมถึงภารกิจในด้านการสนับสนุนส่งเสริมการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม การวิจัยและการสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ในหลากหลายมิติ โดยมีพันธกิจหลักและยุทธศาสตร์ที่มุ่งสู่การพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติการอุดมศึกษา ในราชกิจจานุเบกษา กฎกระทรวง การจัดกลุ่มสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2564

ผลจากการศึกษาวิจัยในประเด็นข้างต้น ผู้วิจัยนำมาเป็นแนวคิดหลักในการสร้างสรรค์ผลงานในวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ดังนี้

2. รูปแบบของผลงานสร้างสรรค์ทางด้านนาฏศิลป์

โดยแยกตามรูปแบบขององค์ประกอบในการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์ได้เป็นประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

2.1 การออกแบบรูปแบบการแสดง

การส่งเสริมคุณค่าทางประวัติศาสตร์ในวาระมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ครบรอบ 100 ปี ถูกถ่ายทอดออกมาในรูปแบบการแสดงทางด้านนาฏศิลป์พื้นบ้านโคราช โดยเริ่มจากการเก็มนำเข้าสู่การเล่าเรื่องประวัติของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ผ่านนักแสดงหญิงแสดงลีลาท่ารำนำเสนอเรื่องราวพัฒนาการของมหาวิทยาลัย ด้วยการน้อมสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ ประกอบกับอุปกรณ์การแสดงด้วยการนำดอกราชพฤกษ์ ดอกไม้ประจำมหาวิทยาลัย ที่สื่อถึงความภักดี เน้นการจัดองค์ประกอบของลีลา

ท่าทางในลักษณะต่าง ๆ ที่แสดงให้เห็นถึงการผสมผสานของนาฏศิลป์พื้นบ้านโคราชประยุกต์ อันเป็นหัวใจหลักในการสร้างสรรค์ โดยมีแนวคิดการแสดง แบ่งออกเป็น 3 ช่วงดังนี้

ช่วงที่ 1 กำเนิดมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา สุวาระครบรอบ 100 ปี

ความเป็นมาของมหาวิทยาลัย การได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากสถาบันพระมหากษัตริย์ จวบจนวาระครบรอบ 100 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ช่วงที่ 2 อัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย

กล่าวถึง วิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ พันธกิจ บทบาทของมหาวิทยาลัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น

ช่วงที่ 3 คนของพระราชินี ข้าของแผ่นดิน

การน้อมสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณต่อองค์พระมหากษัตริย์ ทั้ง 2 พระองค์ ในรัชกาลที่ 9 และรัชกาลที่ 10 และร่วมเฉลิมฉลองครบวาระ 100 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

2.2 การออกแบบลีลาท่ารำ

รูปแบบการออกแบบลีลาท่ารำที่ผสมผสานจารีตแบบดั้งเดิมกับศิลปะการแสดงทางนาฏศิลป์ในรูปแบบต่าง ๆ สร้างสรรค์ขึ้นใหม่โดยต่อยอดจากรูปแบบเดิม นำมาเป็นหลักในการออกแบบลีลาสำหรับการแสดง ศึกษาลักษณะเฉพาะของกระบวนท่ารำ โดยสรุปได้เป็น 3 ลักษณะ 1. การใช้ท่าพื้นบ้านโคราช ได้แก่ ท่ารำโทนโคราช และท่ารำที่ปรากฏในเพลงโคราช 2. ท่ารำพื้นบ้านอีสาน และ 3. ท่ารำทางนาฏศิลป์ไทย เพื่อหาความคล้ายคลึงของท่าและความเป็นไปได้ในการที่นำข้อมูลมาสร้างสรรค์กระบวนท่าในรูปแบบนาฏศิลป์พื้นบ้าน ในการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ชุด “น้อมรำลึกพระราชภัฏโคราช 100 ปี สดุดีองค์ราชัน” โดยมีการออกแบบลีลานาฏศิลป์ ประกอบการศึกษาแนวคิดทฤษฎีทางนาฏศิลป์ ทางศิลปะ ออกแบบท่ารำที่มีความสอดคล้อง ความกลมกลืน ประกอบความงามตามหลักการสุนทรียศาสตร์ โดยศึกษาแนวคิดสัญวิทยาในการถ่ายทอดการแสดง การสื่อสารคุณค่าที่แฝงในผลงานสร้างสรรค์ เพื่อให้ผู้ชมเกิดอรรถรสและรับรู้ถึงคุณค่าของการแสดงได้อย่างซาบซึ้ง โดยมีตัวอย่างการออกแบบลีลาท่ารำ ดังภาพที่ 1-8

ภาพที่ 1-2 ท่ารำโทนโคราช (ท่ารำจังหวัดนางายอำเภอ)

Source: Researcher

ภาพที่ 3-4 ทำรำที่ปรากฏในเพลงโคราช (ท่าโฉบและท่าจิก)

Source: Researcher

ภาพที่ 5-6 ทำรำพื้นบ้านอีสาน

Source: Researcher

ภาพที่ 7-8 ทำรำลักษณะการตีบท ทางนาฏศิลป์ไทย

Source: Researcher

2.3 การออกแบบเครื่องแต่งกาย

ประยุกต์จากรูปแบบการแต่งกายพื้นบ้านโคราชดั้งเดิม ผสมผสานรูปแบบนาฏศิลป์ไทยและคำนึงถึงลักษณะคุณสมบัติของเครื่องแต่งกายที่มีความเหมาะสมกับการเคลื่อนไหวร่างกายของนักแสดง และสอดคล้องกับเรื่องราวในการแสดงที่ดูน่าสนใจออกไป โดยเลือกใช้สีประจำมหาวิทยาลัยประกอบด้วยตราสัญลักษณ์ 100 ปี และ ดอกราชพฤกษ์หรือดอกคูณ ดอกไม้ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ผู้วิจัยให้ความสำคัญในการนำเสนออัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย ประกอบกับการนำเสนอวัฒนธรรมพื้นบ้านโคราช ดังนั้นการเลือกใช้สีเขียว และสีเหลือง จึงเป็นแนวทางการออกแบบเครื่องแต่งกายในครั้งนี้ ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ในประเด็นการใช้สีที่มีความหมายและมีความสำคัญนำมาเป็นแนวคิดหลักในการออกแบบเครื่องแต่งกาย ผ่านแนวคิดสัญวิทยา การสื่อสารแนวความคิดที่สัมพันธ์กับอัตลักษณ์และเสริมสร้างภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัย โดยออกแบบลักษณะการแต่งหน้าทำผมรูปแบบการแต่งหน้าแบบนาฏศิลป์ไทย สีโทนน้ำตาล ชมพู แต่งหน้าไม่เข้มมาก ทำผมทรงดอกกระพุ่มตามรูปแบบทรงผมที่ปรากฏในชุมชนโคราชในอดีต นำดอกราชพฤกษ์ หรือดอกคูณมาประดับตกแต่งทรงผมเสริมความงามของนักแสดงหญิงให้ดูมีความงามละมุนละไมมากยิ่งขึ้น ดังภาพที่ 9-11

ภาพที่ 9-11 แนวคิดการออกแบบเครื่องแต่งกาย

Source: Nakhonratchasima Rajabhat University (2023);

Records and archives compilation board (1999, p. 60)

2.4 การออกแบบเสียงและดนตรีสำหรับการแสดง

แสดงภูมิปัญญาพื้นบ้านผ่านการขับร้องที่ใช้สำเนียงโคราชอันเป็นเอกลักษณ์ ซึ่งการสร้างสรรคดีนตรีประกอบการแสดงนี้ เป็นลักษณะการประสมวงร่วมสมัย เรียกว่าวงดนตรีประยุกต์ โดยประสงค์ให้มีลักษณะเสียงของวงดนตรีอย่างวงมโหรีโคราช รูปแบบการใช้นดนตรีพื้นบ้านโคราชผสมผสานดนตรีสากล โดยแบ่งทำนองเพลงออกเป็น 3 ช่วง ดังนี้

ช่วงที่ 1 ช่วงเกริ่นเป็นภาษาโคราช (อ้อ) ใช้บทเกริ่น เพื่อเข้าสู่เล่าประวัติของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา และต่อยุ่ด้วยทำนองเพลง (สรภัญญะ)

ช่วงที่ 2 ช่วงทำนองเพลงพื้นบ้านโคราช จังหวะสนุกสนาน ถ่ายทอดผ่านทำนองเพลง ช้ำโกรกและช้ำเจ้าหงส์ดงลำไย

ช่วงที่ 3 ใช้ดนตรีพื้นบ้านอีสานร่วมสมัย ช่วงทำนองเร็ว เน้นรูปแบบการแปรแถวที่สวยงาม และทำรำที่มีการใช้อุปกรณ์ประกอบการแสดง

2.5 การออกแบบพื้นที่ในการแสดง

ศึกษาแนวคิดนาฏยประดิษฐ์ประกอบกับทฤษฎีทางศิลปะ เกี่ยวกับความกลมกลืน ความสมดุล และสุนทรียศาสตร์ กับการศึกษารูปแบบการใช้พื้นที่ในการแปรแถวที่หลากหลาย โดยนำหลักการทางนาฏศิลป์เข้ามาช่วย เพื่อสร้างจุดเด่นของการแสดง และสามารถถ่ายทอดอารมณ์ให้ผู้ชมสามารถรับอรรถรสการแสดงได้มากยิ่งขึ้น ดังภาพที่ 12-15

ภาพที่ 12 รูปแบบการแปรแถว (สื่อถึงช่อดอกราชพฤกษ์ หรือดอกคูณ)

Source: Researcher

ภาพที่ 13-14 รูปแบบการแปรแถวที่สื่อถึง การรวมใจของชาวมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

Source: Researcher

ภาพที่ 15 รูปแบบการแปรแถวที่นำเสนอบุคคลเด่นในตอนจบของการแสดง

Source: Researcher

2.6 การออกแบบอุปกรณ์การแสดง

หลักในการออกแบบอุปกรณ์ประกอบการแสดง ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทางการออกแบบอุปกรณ์ประกอบการแสดง ดังที่ Krataitong & Chanama (2022, p. 88) กล่าวว่า อุปกรณ์ประกอบการแสดง แบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท อุปกรณ์ที่มีอยู่ในท้องถิ่น อุปกรณ์ที่จัดขึ้นเพื่อความสมจริง และอุปกรณ์เพื่อเสริมให้การแสดงมีความสวยงาม มาเป็นแนวคิดในการออกแบบ ผู้วิจัยได้นำดอกไม้ที่สื่อถึงเอกลักษณ์ของดอกไม้ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา โดยนำมาประยุกต์ จัดเป็นช่อสวยงามใส่ไม้ที่มีด้ามจับเพิ่มความสะดวกสบายต่อการใช้อุปกรณ์ ผสมผสานลีลาท่ารำนักแสดงเพื่อความคล่องแคล่ว สร้างสรรค์ลีลาท่ารำให้มีความหลากหลาย ดังภาพที่ 16-17

ภาพที่ 16-17 อุปกรณ์ประกอบการแสดงและการใช้อุปกรณ์ของนักแสดง

Source: Researcher

2.7 การคัดเลือกนักแสดง

คัดเลือกนักแสดงหญิง จำนวน 10 คน ที่มีทักษะพื้นฐานทางนาฏศิลป์ไทยหรือนาฏศิลป์พื้นบ้าน มีความเข้าใจในเรื่องราวของการแสดง สามารถสื่อสาร และถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึกในการแสดง ส่งไปยังผู้รับชมได้อย่างสุนทรีย์

ผู้วิจัยได้สร้างสรรค์ผลงานครบถ้วนตรงตามระเบียบวิธีวิจัย และครบองค์ประกอบการแสดงทางนาฏศิลป์ โดยขอรับการประเมินคุณภาพผลงานสร้างสรรค์จากผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านนาฏศิลป์ไทย ด้านนาฏศิลป์พื้นบ้าน ด้านดนตรีและด้านการออกแบบเครื่องแต่งกาย จำนวน 24 คน ค่าเฉลี่ยรวมของแบบประเมินผลงานสร้างสรรค์ “การสร้างสรรค์นาฏศิลป์ ชุด น้อมรำลึกราชภัฏโคราช 100 ปี สดุดีองค์ราชัน” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.70 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์การประเมิน “ระดับมากที่สุด”

ภาพที่ 18 คิวอาร์โค้ด แสดงผลงานสร้างสรรค์
“น้อมรำลึกราชภัฏโคราช 100 ปี สดุดี องค์ราชัน”

การอภิปรายผลและบทสรุป

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ได้ก่อตั้งตามพระบรมราชโองบายของพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 สอดคล้องกับ Hemnil (2016, p. 126) ได้กล่าวว่า “ในสมัยรัชกาลที่ 6 การศึกษาไทยได้เจริญขึ้นมาก ดังจะเห็นได้จากจำนวนโรงเรียนและนักเรียนที่เพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่องเมื่อเทียบกับในช่วงระยะเวลา ก่อนหน้านี้ โดยเฉพาะเมื่อมีการออกพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2464 ซึ่งพระราชบัญญัติดังกล่าวถือเป็นตัวขับเคลื่อนส่วนหนึ่งที่ทำให้การจัดการศึกษาประสบความสำเร็จ ทั้งยังมีการวางรูปแบบการศึกษาและหลักสูตรที่มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของทุกโรงเรียนทั่วประเทศ เท่ากับว่าเป็นการวางโครงสร้างแผนการศึกษาที่เป็นระบบในระดับชาติเป็นครั้งแรกด้วย จากความสำคัญของจุดเริ่มต้นในการปฏิรูปการศึกษาจากส่วนกลาง นำมาสู่การขยายการศึกษาในส่วนภูมิภาค ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว มณฑลนครราชสีมาได้ดำเนินการก่อตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูขึ้น และรับนักเรียนเข้าศึกษา เมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม ในปี พ.ศ. 2466 มีชื่อเรียกว่า “โรงเรียนฝึกหัดครูมูลสิกกรรม” โดยมีการปรับเปลี่ยนชื่อโรงเรียนตามความเหมาะสมของสถานที่และหลักสูตรที่ได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอน ตามพัฒนาการของ

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาทั้ง 5 วิทยาเขต ดังนั้นในปี พ.ศ. 2566 นี้ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จึงมีวาระครบรอบ 100 ปี

การพัฒนานวัตกรรมทางวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ในวาระมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ครบรอบ 100 ปี รูปแบบของผลงานสร้างสรรค์ทางด้านนาฏศิลป์ ผู้วิจัยได้หยิบยกอัตลักษณ์เฉพาะที่สำคัญของมหาวิทยาลัยเชื่อมโยงมาสู่การสร้างสรรค์ทางด้านนาฏศิลป์ที่พื้นบ้านโคราช บูรณาการองค์ความรู้ทางศาสตร์นาฏศิลป์ ศิลปะ ดนตรี แนวคิดทฤษฎีประกอบกับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง ผ่านกระบวนการและขั้นตอนต่าง ๆ สู่รูปแบบการบริการทางวัฒนธรรมด้วยนวัตกรรมทางวัฒนธรรมการแสดงนาฏศิลป์ ชุด “น้อมรำลึกราชภัฏโคราช 100 ปี สดุดีองค์ราชัน” เพื่อถ่ายทอดเรื่องราวทางประวัติศาสตร์และพัฒนาการของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาสู่วาระครบรอบ 100 ปี ในรูปแบบของการเล่าเรื่องจากอดีตสู่ปัจจุบันผ่านรูปแบบการแสดงทั้ง 3 ช่วงได้แก่ ช่วงที่ 1 กำเนิดมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา สู่วาระครบรอบ 100 ปี ช่วงที่ 2 อัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย และช่วงที่ 3 คนของพระราชชา ข้าของแผ่นดิน ถูกถ่ายทอดโดยนักแสดงหญิงจำนวน 10 คน ในรูปแบบของการแสดงพื้นบ้านโคราชร่วมสมัย สอดคล้องกับ Jamreantong (2022, p. 79) การสร้างสรรค์การแสดงนาฏศิลป์จากข้อมูลประวัติศาสตร์ เมืองศรีพโล การศึกษาประวัติศาสตร์ของภาคตะวันออกเฉียงใต้ สามารถนำมาบูรณาการ ด้วยการสร้างสรรค์ผ่านการเล่าเรื่องในรูปแบบของระบำ ผู้วิจัยและผู้ชมสามารถเชื่อมโยงกับพื้นที่โดยใช้ศิลปะการแสดง ทำให้เกิดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ชุมชนได้เป็นอย่างดี ให้ความรู้ความสามารถทางด้านทฤษฎี หลักการทางด้านนาฏศิลป์จากการเรียนการสอนและนำมาพัฒนาต่อยอดอันเป็นประโยชน์ต่อตัวนักศึกษา โดยนำเสนอการแสดงผ่านนักแสดงหญิง จำนวน 8 คน ในการแสดงชุด “ระบำศรีพโล” ความสอดคล้องในประเด็นการศึกษาทางประวัติศาสตร์ผ่านการเล่าเรื่อง ถูกนำมาสร้างสรรค์ตามองค์ประกอบของการแสดงทางด้านนาฏศิลป์ เพื่อถ่ายทอดเรื่องที่สำคัญให้ผู้ชมได้เกิดการเรียนรู้ผ่านศิลปะการแสดง นับเป็นการบริการทางวัฒนธรรมที่สามารถใช้เป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ความเป็นมาและความสำคัญของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดในหลากหลายประเด็นที่สำคัญได้แก่ การศึกษาความหมายของสีและการถ่ายทอดความหมายเชิงสัญลักษณ์ ผู้วิจัยจึงได้เลือกใช้ สีเขียว สีเหลือง จากความหมายสี คือ สีประจำมหาวิทยาลัย และนำรูปแบบตราสัญลักษณ์ 100 ปี และดอกราชพฤกษ์ (ดอกคูณ) เป็นแนวคิดหลักในการออกแบบเครื่องแต่งกาย การออกแบบอุปกรณ์ประกอบการแสดง ตลอดจนการออกแบบท่วงท่าลีลาการเคลื่อนไหว ผ่านแนวคิดสัญวิทยา การสื่อสารแนวความคิดที่สัมพันธ์กับอัตลักษณ์และเสริมสร้างภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัย สอดคล้องกับ Petruang (2019, p. 13) การสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากความหมายของสี นาฏศิลป์จากความหมายของสี หมายถึง นาฏศิลป์ที่นำความหมายของสีมาถ่ายทอดผ่านลีลาการเคลื่อนไหว ตลอดจนถ่ายทอดความหมายเชิงสัญลักษณ์ของสีผ่านองค์ประกอบต่าง ๆ ทางด้านการแสดงนาฏศิลป์ กล่าวได้ว่า การแสดงนาฏศิลป์ ชุด “น้อมรำลึกราชภัฏโคราช 100 ปี สดุดีองค์ราชัน” นับเป็น

เครื่องมือที่ใช้ในการสื่อสารอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ผ่านศิลปะการแสดงทางวัฒนธรรม

ดังจะเห็นได้จากการเผยแพร่ผลงานในกิจกรรมสำคัญ ได้แก่ 1. พิธีมอบรางวัลวันก่อตั้งมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ครบรอบ 100 ปี เมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม 2566 ณ หอประชุมอนุสรณ์ 70 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา และจัดแสดงในช่วงพิธีกร งานศิลปวัฒนธรรมอุดมศึกษา ครั้งที่ 22 “ติดาด ศาสตร์ศิลป์ แผ่นดินสยาม” ในฐานะที่มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาเป็นเจ้าของภาพ เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2567 ณ เซ็นทรัลฮอลล์ ศูนย์การค้าเซ็นทรัลโคราช 3. จัดแสดงในงานปฐมนิเทศและพิธีบายศรีสู่ขวัญนักศึกษาใหม่ ภาคปกติ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา “NRRU Fresh 2024: Step into Success” ในวันที่ 2 กรกฎาคม 2567 ณ ศูนย์การค้าเทอร์มินอล 21 โคราช นับเป็นเครื่องมือในการสร้างจิตสำนึกให้กับบุคลากร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ รวมทั้งนักศึกษา และประชาชนทั่วไป ได้เห็นคุณค่าของสถาบันการศึกษาแห่งนี้ สอดคล้องกับ Wanthong (2021, p. 352) การสร้างสรรค์นาฏศิลป์เพื่อกระตุ้นความสนใจของคนรุ่นใหม่ที่มีต่อเทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อกระตุ้นความสนใจของคนรุ่นใหม่ให้เกิดความตระหนักและภาคภูมิใจในงานประเพณี แสดงสาระสำคัญถึงความเชื่อ ความศรัทธาในพุทธศาสนา อีกทั้งคนรุ่นใหม่ได้มีบทบาทและมีส่วนร่วมสำคัญในการร่วมอนุรักษ์ประเพณีที่บรรพบุรุษได้สืบทอดต่อกันมาเป็นเวลานาน ดังนั้นกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมของนักศึกษาจึงนับเป็นส่วนสำคัญ ผู้วิจัยมีความตระหนัก นำมาสู่แนวทางการเผยแพร่ผลงานและการบูรณาการเรียนการสอน ดังนี้

ผลงานวิจัยนวัตกรรมทางวัฒนธรรมในครั้งนี้ ถูกนำมาเผยแพร่การแสดงผลตามช่องทางการสื่อสารออนไลน์ต่าง ๆ และบูรณาการเรียนการสอนในชั้นเรียน นับเป็นการนำผลงานวิจัยมาใช้ประโยชน์ในหลากหลายมิติ ดังที่ Krataitong & Chanama (2022, p. 90) กล่าวว่า “ความสำคัญของคุณค่าทางนาฏศิลป์ ที่สามารถนำมาสร้างสรรค์ก่อให้เกิดองค์ความรู้และแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงาน ที่สามารถบูรณาการความรู้ควบคู่ไปกับการศึกษาทางนาฏศิลป์ ได้ดังนี้

1. การอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น ที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมพื้นบ้านโคราชที่สามารถสะท้อนวิถีชีวิตและเอกลักษณ์ของชุมชนในจังหวัดนครราชสีมา
2. การสร้างสรรค์เชิงคุณค่าในประเด็นการนำอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย พัฒนานวัตกรรมทางวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ในวาระมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ครบรอบ 100 ปี
3. การใช้ประโยชน์เพื่อการเรียนรู้ ซึ่งการแสดงดังกล่าว นับเป็นการบริการทางวัฒนธรรม ที่ถ่ายทอดการแสดงโดยนักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์ไทย ผู้วิจัยได้บูรณาการกระบวนการวิจัยกับการเรียนการสอน ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับนักศึกษาทั้งในภาคทฤษฎีและปฏิบัติ เพื่อสร้างนวัตกรรมทางนาฏศิลป์ได้อีกทางหนึ่ง สอดคล้องกับ Srichaichana (2023, p. 97) กล่าวว่า “การบูรณาการกับหลักสูตรการเรียนการสอนในโรงเรียนต้นแบบ หรือการจัดกิจกรรม

อบรมเชิงปฏิบัติการการถ่ายทอดความรู้ในลักษณะโครงการอบรมระยะสั้นตามความเหมาะสม คงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ทางด้านศิลปะการแสดงท้องถิ่นที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ ส่งเสริมและสืบทอดไว้แก่คนรุ่นหลังต่อไป”

ทั้งนี้ผลงานนวัตกรรมทางวัฒนธรรม ได้ถูกนำมาใช้ประโยชน์ทางการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งในการแสดงผลงานด้านนาฏศิลป์พื้นบ้านเชิงอนุรักษ์ “ยลศิลป์ แผ่นดินไทย” ภายใต้โครงการวิพิธทัศนา ประจำปีการศึกษา 2567 โดยนักศึกษาชั้นปีที่ 3 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ได้ทำการปรับประยุกต์การแสดงในการลดทอนจำนวนนักแสดง โดยใช้นักแสดง จำนวน 8 คน เพื่อความเหมาะสมกับขนาดเวทีในการแสดง หากแต่ยังคงใช้บทเพลงและรูปแบบการแต่งกายคงเดิม เพื่อแสดงให้เห็นถึงการอนุรักษ์เชิงคุณค่าทางวิชาการและงานสร้างสรรค์ โครงการดังกล่าว มีการถ่ายทอดการแสดง (ไลฟ์สด) เพื่อให้ผู้ชมประชาชนที่สนใจทางวัฒนธรรมได้รับชมการแสดงเกิดกระบวนการเรียนรู้วัฒนธรรมพื้นบ้าน ผ่านศิลปะการแสดง ประกอบกับแนวทางในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ สอดคล้องกับพันธกิจของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ในการวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่นให้มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ ตามวิสัยทัศน์เป็นผู้นำการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นสู่ความยั่งยืน สืบสานศิลปวัฒนธรรมของชาติ สร้างสรรค์คุณค่าภูมิปัญญาท้องถิ่นก้าวไกลสู่สากล ดังที่มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาได้ถูกจัดอยู่ในกลุ่มที่ 3 ตามประกาศในราชกิจจานุเบกษา กฎกระทรวง การจัดกลุ่มสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2564 ด้วยการนำทุนทางวัฒนธรรม อัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมามาต่อยอดสร้างสรรค์ผลงาน (Creative Culture)

ผลงานนวัตกรรมทางวัฒนธรรม การแสดงนาฏศิลป์ชุด “น้อมรำลึกราชภัฏโคราช 100 ปี สดุดีองค์ราชัน” นับเป็นชุดการแสดงที่บ่งบอกอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา บอกเล่าความเป็นมา พัฒนาการของมหาวิทยาลัย เพื่อแสดงความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ไทย ที่มีคุณูปการต่อการพัฒนาการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ในรูปแบบของนาฏศิลป์พื้นบ้านโคราชผสมผสานความร่วมมือ ผ่านบทร้อง ท่วงทำนองเพลงพื้นบ้านโคราช พื้นบ้านอีสานและผลงานทำนองเพลงในรูปแบบวงดนตรีประยุกต์ ถ่ายทอดเรื่องราวผ่านการเคลื่อนไหวของนักแสดงหญิง แสดงลีลาท่ารำ ประกอบอุปกรณ์ประกอบการแสดงดอกราชพฤกษ์ (ดอกคูณ) ที่สอดคล้องกับแนวคิดในการแสดง เครื่องแต่งกายที่เน้นการใช้สีประจำมหาวิทยาลัยเป็นหลักในการออกแบบ เป็นการสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ เพื่อแสดงความยิ่งใหญ่เฉลิมฉลองในวาระครบรอบ 100 ปี นับเป็น “Soft Power” ที่สามารถเผยแพร่อัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาได้อย่างดีเยี่ยม

References

- APEC 2022 Thailand. (2022, November 18). APEC economic leaders and their spouses received a warm welcome from their hosts. *Facebook*. <https://www.facebook.com/share/p/1B57iHzt8y/>
- Collect and compile documents on the history board of Nakhon Ratchasima Rajabhat University. (2007). *Prawat maha witthayalai Rajabhat Nakhon Ratchasima (Chabap prap prung 2550 tonkamnoet lae prawat maha witthayalai)* [History of Nakhon Ratchasima Rajabhat University (2007 revised edition, origin and history of the university)]. Chokcharoen Marketing. http://arc2.nrru.ac.th:80/liberty/OpacLogin?mode=BASIC&openDetail=true&corporation=default_corp&action=search&queryTerm=uuid%3D%22091e4d87c0f617040049406f7f5d89d3%22&operator=OR&url=%2Fopac%2Fsearch.do
- Hemnil, S. (2016). *Kan sueksa nai samai ratcha kan thi chet: Khayai okat mung khunna phap phrom khunna tham* [Education in the reign of King Rama VII: Expanding opportunities, focusing on quality and morality]. *Journal of Social Sciences and Humanitie*, 42(1) ,123-131. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/socku/article/view/132020>
- Jamreantong, N. (2022). The creation of dance performance from the historical evidences of Sriphalo. *The Burapha Arts Journal*, 25(1). 65-83. <https://ojs.lib.buu.ac.th/index.php/art/article/view/8243>
- Krataitong, N. & Chanama, C. (2022). The Creation of Dance, Sa-on-Jen Kanom Sen Ban Pradok, Muen Wai Sub-district, Mueang District, Nakhon Ratchasima Province. *Institute of Culture and Arts Journal*, 23(2), 81–91. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jica/article/view/252563>
- Luangtongkum, C. (2017). *Analysis of Thai teacher pathway in the educational reform era in the reign of king Rama V: Wisdom of Phraya Srisoonthornvoharn (Noi Ajamrayangkul)* [Doctoral dissertation, Chulalongkorn University]. Chulalongkorn University Intellectual Repository. <https://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/59442>
- Nakhon Ratchasima Rajabhat University. (2023, May 2). *Emblem Image of 100th Anniversary of Nakhon Ratchasima Rajabhat University* [image]. <https://www.nrru.ac.th>
- Naowanondha, A. President of Nakhon Ratchasima Rajabhat Univeristy. *personal communication*. October 1, 2022.

- Petruang, N. (2019). *The creation of a dance from meaning of color*. [Doctoral dissertation, Chulalongkorn University]. Chula Digital Collections. <https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd/9718>
- Records and archives compilation board. (1999). *Watthanatham phatthana kan thang prawat sat ekka lak lae phum panya changwat Nakhon Ratchasima* [Culture, historical development, identity and wisdom of Nakhon Ratchasima province]. Fine Arts Department, Ministry of Culture. <https://www.finearts.go.th/nlt-korat/view/19287-วัฒนธรรม-พัฒนาการทางประวัติศาสตร์-เอกลักษณ์และภูมิปัญญา-จังหวัดนครราชสีมา>
- Saonanon, S., Former Rector of Nakhon Ratchasima Rajabhat Univeristy. *personal communication*. November 8, 2023.
- Srichaichana, R. (2023). The lessons learned from the performance of “Likay-Korat” in Nong Rawiang subdistrict, Mueang district, Nakhon Ratchasima province. *Journal of Research and Development Buriram Rajabhat University*, 18(1), 97-109. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/RDIBRU/article/view/267563>
- Wanthong, W. (2021). *The creation of a dance to stimulate interest in the young generation towards Ubon Ratchathani's candle crafts in lent ceremony*. [Doctoral dissertation, Chulalongkorn University]. Chula Digital Collections. <https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd/5569/>